

**BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARIDA PEDAGOGIK
MAHORAT KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI
TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK TAHLILI**

Sobirova Muqaddasxon Rustamjon qizi

Marg‘ilon shahar qurilish va kommunal xo‘jaligi texnikumi o‘qituvchisi

Annotatsiya: mazkur maqolada bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarida pedagogik mahorat kompetentligini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning nazariy-pedagogik va psixologik asoslari tahlil qilingan. O‘qituvchi shaxsining kasbiy shakllanish jarayonida metodika, psixologik qo‘llab-quvvatlash va innovatsion yondashuvning ahamiyati yoritilgan. Amaliy takliflar va metodik tavsiyalar ham berilgan.

Kalit so‘zlar: pedagogik mahorat, kasbiy kompetentlik, metodika, innovatsion yondashuv, psixologik tahlil, boshlang‘ich ta’lim, kasbiy shakllanish.

Аннотация: в данной статье проанализированы теоретико-педагогические и психологические основы совершенствования методики развития педагогического мастерства и компетентности у будущих учителей начальных классов. Освещено значение методики, психологической поддержки и инновационного подхода в процессе профессионального становления личности учителя. Представлены практические предложения и методические рекомендации.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, профессиональная компетентность, методика, инновационный подход, психологический анализ, начальное образование, профессиональное становление.

Abstract: this article analyzes the theoretical, pedagogical, and psychological foundations of improving the methodology for developing pedagogical skills and competence among prospective primary school teachers. It highlights the significance of methodology, psychological support, and innovative approaches in the process of teachers’ professional formation. Practical suggestions and methodological recommendations are also provided.

Keywords: pedagogical skills, professional competence, methodology, innovative approach, psychological analysis, primary education, professional formation.

KIRISH

Ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar va globallashuv jarayonlari bugungi kunda pedagogik faoliyatga yangicha yondashuvni talab qilmoqda. Hozirgi kungi ta’lim tizimida asosiy e’tibor o‘quvchilarga bilim berishdan tashqari, ularni ijodkor, mustaqil fikrlaydigan shaxs sifatida tarbiyalashga qaratilgan. Bunda boshlang‘ich sinf o‘qituvchisining roli nihoyatda muhimdir. Boshlang‘ich sinf bola shaxsiyati, xarakteri va intellektual salohiyati shakllanadigan poydevor davrdir. Shuning uchun bo‘lajak

boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik mahorat va kasbiy kompetentligini rivojlantirish bugungi ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biridir.

Pedagogik mahorat kompetentligini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish, avvalo, pedagogik-psixologik jihatdan asoslangan yondashuvni talab etadi. Chunki o'qituvchi shaxsining psixologik tayyorgarligi va kasbiy layoqati uning pedagogik faoliyatining sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

ASOSIY QISM

Pedagogik mahorat deganda, o'qituvchining shaxsiy fazilatlari, kasbiy bilimlari, didaktik va metodik ko'nikmalari, shuningdek, ijodiy yondashuvi uyg'unligidan iborat murakkab kompetensiya hisoblanadi. U quyidagilarni qamrab oladi:

☐ Didaktik tayyorgarlik - o'quv materialini mantiqiy, tizimli va qiziqarli tarzda bayon qilish qobiliyati.

☐ Metodik savodxonlik - darslarni turli usul va texnologiyalar asosida tashkil etish malakasi.

☐ Kommunikativ madaniyat - o'quvchilar, ota-onalar va hamkasblar bilan samarali muloqot o'rnatish qobiliyati.

☐ Psixologik-pedagogik bilimlar - o'quvchilar psixologiyasini chuqur tushunish va unga mos pedagogik ta'sir ko'rsatish qobiliyati.

☐ Innovatsion texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalari - zamonaviy axborot-kommunikatsiya vositalarini dars jarayonida samarali qo'llash malakasi. Bu kompetensiyalarni shakllantirish bo'lajak o'qituvchilar tayyorlov jarayonida metodik jihatdan puxta yo'lga qo'yilishi kerak.

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi bir vaqtning o'zida bilim beruvchi, tarbiyachi va psixolog sifatida faoliyat yuritadi. U nafaqat dars berish, balki o'quvchilarda ijtimoiy, kommunikativ, ma'naviy fazilatlarni ham shakllantiradi. Shu bois, bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik mahoratni rivojlantirish:

☐ Davlat ta'lim standartlari talablarini to'liq o'zlashtirish;

☐ Integratsiyalashgan ta'limni tashkil etish;

☐ O'quvchilarda motivatsiyani uyg'otish;

☐ O'qituvchi shaxsiy sifatlarini rivojlantirish kabi vazifalarni ham qamrab oladi.

Pedagogik mahoratni shakllantirishning asosiy sharti - bu nazariy bilim bilan birga keng amaliyot tajribasiga ega bo'lishdir. Pedagogik va psixologik asoslar uyg'unligi bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy shakllanishida muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon quyidagilarni o'z ichiga oladi:

a) Pedagogik asoslar:

☐ ta'lim jarayonini interfaol metodlar asosida tashkil etish (klaster, aqliy hujum, keys-stadi, rolli o'yinlar).

☐ muammoli vaziyatlar orqali mustaqil fikrlashni rivojlantirish.

☐ loyihaviy faoliyat va refleksiya usullarini tatbiq etish.

b) Psixologik asoslar:

☐ bo'lajak o'qituvchilarda motivatsiyani oshirish, kasbiy o'sishga rag'batlantirish.

20-Oktyabr, 2025-yil

- ☐ stressga chidamlilik, o‘zini tuta bilish va emotsional intellektni rivojlantirish.
- ☐ shaxslararo muloqotni kuchaytirish va empatiya qobiliyatini oshirish.

c) Innovatsion yondashuvlar:

- ☐ axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan keng foydalanish.
- ☐ virtual amaliyotlar va simulyatsion mashg‘ulotlarni yo‘lga qo‘yish.
- ☐ psixodiagnostika usullari yordamida bo‘lajak o‘qituvchilarning shaxsiy va kasbiy sifatlarini baholash.

Bu yondashuvlar bo‘lajak o‘qituvchilarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik va kasbiy kompetensiyani kuchaytiradi.

Metodika amaliy yo‘nalishlarda quyidagi natijalarga erishish imkonini beradi:

o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligida mentorlik va kouçing elementlarini joriy etish.

maktab amaliyotida real darslarni tahlil va kuzatishni yo‘lga qo‘yish.

pedagogik vaziyatlar bo‘yicha treninglar va seminarlar o‘tkazish.

o‘z-o‘zini rivojlantirish, refleksiya madaniyatini shakllantirish.

o‘qituvchi shaxsida ijodiy fikrlash va mas’uliyatni oshirish.

Shuningdek, bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda xalqaro tajriba, xususan, PISA, TIMSS kabi baholash tizimlari talablariga mos yondashuvni shakllantirish ham dolzarbdur.

XULOSA

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarida pedagogik mahorat kompetentligini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish bugungi zamonaviy ta’limning eng dolzarb yo‘nalishlaridan biridir. Chunki boshlang‘ich ta’lim bosqichi nafaqat bilim berish, balki o‘quvchilarda shaxsiy, ijtimoiy va intellektual kompetensiyalarni shakllantirish uchun ham muhim bosqichdir. Shu sababli bo‘lajak o‘qituvchilarni tayyorlash jarayonida ularning kasbiy kompetentligini rivojlantirishga, pedagogik mahoratini oshirishga, shuningdek, psixologik jihatdan qo‘llab-quvvatlashga alohida e’tibor qaratilishi zarur.

Mazkur jarayon pedagogik va psixologik asoslar uyg‘unligida amalga oshirilgandagina yuqori samaradorlikka erishish mumkin. Pedagogik asoslar o‘quv jarayonini ilmiy-metodik jihatdan to‘g‘ri tashkil etishni, psixologik asoslar esa bo‘lajak o‘qituvchilarning motivatsiyasi, emotsional barqarorligi, stressga chidamliligi va muloqot madaniyatini rivojlantirishni ta’minlaydi.

Bundan tashqari, innovatsion yondashuv, interfaol metodlar, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, amaliyotga asoslangan tayyorgarlik tizimi o‘qituvchilarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik va kasbiy mahoratni kuchaytiradi. Natijada, boshlang‘ich sinflarda dars berishga qodir, kasbiy kompetentlikka ega, pedagogik va psixologik jihatdan yetuk, ijodkor va zamonaviy fikrlovchi o‘qituvchilar tayyorlanadi. Bu esa milliy ta’lim tizimining sifat ko‘rsatkichlarini oshirish, ta’lim jarayonida xalqaro mezonlarga mos kadrlarni yetishtirish uchun mustahkam zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026-yillarda xalq ta’limini rivojlantirish strategiyasi bo‘yicha qarorlari.
3. Sattorov B. Pedagogik mahorat. – Toshkent: O‘qituvchi, 2022.
4. Xolmatova N. Boshlang‘ich ta’limda innovatsion yondashuv. – Farg‘ona, 2023.
5. Djuraev R. Pedagogik kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi. – Toshkent, 2021.
6. Shaxs psixologiyasi va pedagogik psixologiya bo‘yicha ilmiy maqolalar, dissertatsiyalar.

